

Socialdepartementet
s.remissvar@regeringskansliet.se
Kopia till: s.sof@regeringskansliet.se

Remissyttrande över betänkandet Stärkta drivkrafter och möjligheter för biståndsmottagare (SOU 2025:15)

Ert dnr S2025/00416

Kammarrätten noterar inledningsvis att riksdagen har beslutat att en ny socialtjänstlag ska träda i kraft den 1 juli 2025. Kammarrätten har i sitt remissvar inte tagit ställning till hur de föreslagna bestämmelserna förhåller sig till den nya socialtjänstlagen.

Kammarrätten noterar vidare att en av utredningens slutsatser är att vissa av de föreslagna ändringarna riskerar att strida mot barnkonventionen och Sveriges internationella åtaganden om mänskliga rättigheter. Detta bör beaktas i det fortsatta lagstiftningsarbetet.

Kammarrätten lämnar följande synpunkter på författningsförslagen.

4 kap. 1 d § socialtjänstlagen

I bestämmelsens andra stycke bör hänvisningen rätteligen ske till första stycket.

Eftersom läkarintyg enligt första stycket krävs från och med den åttonde dagen räcker det att det i andra stycket anges: ”Om det finns särskilda skäl får socialnämnden begära att läkarintyg enligt första stycket ska lämnas från och med en tidigare tidpunkt vid framtida sjukdomsfall.”

Det bör övervägas om det i förarbetena ska utvecklas vad som avses med begreppet sjukdom.

Det bör enligt kammarrättens mening förtydligas när ett beslut enligt andra stycket ska fattas och om det anses vara ett överklagbart beslut eller inte.

4 kap. 3 § socialtjänstlagen

I paragrafens *första stycke* föreslås ändringar vad avser vissa av riksnormens kostnadsposter. I författningskommentaren finns ett antal exempel på vad som kan ingå i de olika kostnadsposterna. Det framgår dock inte om den föreslagna författningsändringen, utöver kostnadsposten internet och telefoni, innebär en materiell eller enbart språklig ändring.

Det anges i författningskommentaren att det har skett ändringar i paragrafens tredje stycke. Idag finns dock inget tredje stycke.

Enligt nu gällande bestämmelser ska socialnämnden beräkna kostnaderna enligt första stycket 1 till en högre nivå om det i ett enskilt fall finns särskilda skäl. I äldre förarbeten ges exempel på vad som avses med särskilda skäl, exempelvis att den enskilde av medicinska skäl har behov av särskild kost som är dyrare än vanlig kost (se prop. 1996/97:124 s. 170). För vuxna biståndssökande föreslås nu att det ska krävas synnerliga skäl för att beräkna biståndet till en högre nivå. I författningskommentaren ges som exempel att en vålds- eller brottsutsatt person tillfälligt får förhöjda kostnader eller att det annars skulle vara oskäligt att inte höja kostnadsnivån. Det är dock oklart om kravet på synnerliga skäl motsvarar författningskommentarens hänvisning till oskälighet. Därutöver ges ingen närmare vägledning kring vad som kan anses utgöra synnerliga skäl. I författningskommentaren anges att ändringen medför en inskränkning i förhållande till den nuvarande bestämmelsen. Det anförs dock inte om förhållanden som tidigare motiverade en förhöjd riksnorm även fortsatt kan utgöra grund för höjning för en vuxen biståndssökande. Detta bör förtydligas.

I paragrafens *fjärde stycket* föreslås en begränsning av försörjningsstödet för hushåll med fler än tre hemmavarande barn och skolungdomar under 21 år. Förslaget är ett alternativ till det bidragstak som föreslås i 4 kap. 3 a § socialtjänstlagen. Hur begränsningen ska utformas överlämnas åt regeringen. Skrivningen i författningsförslaget innehåller inga begränsningar för regeringens föreskriftsrätt och innebär således en mycket långtgående möjlighet för regeringen att begränsa den aktuella gruppens rätt till bistånd. Författningsförslaget bör därför ses över och kompletteras om det ska införas.

I förslaget föreslås hushåll kunna undantas från begränsningen om det finns synnerliga skäl. Enligt författningskommentaren ska undantag ske mycket

restriktivt och avse sådana situationer där det är uppenbart oskäligt, men även i denna del saknas det närmare vägledning hur rekvisitet ska tillämpas.

4 kap. 3 a § socialtjänstlagen

I paragrafens första stycke föreslås att försörjningsstöd enligt 4 kap. 3 § som högst får lämnas med en taknivå som bestäms av regeringen. Författningsförslaget innehåller inte några begränsningar av regeringens föreskriftsrätt och innebär således en mycket långtgående möjlighet för regeringen att begränsa den aktuella gruppens rätt till bistånd. Författningsförslaget bör därför ses över och kompletteras om det ska införas.

I andra stycket undantas vissa grupper från takbegränsningen, däribland gymnasiestuderande ungdomar i åldern 18–20 år där socialnämnden har övertagit försörjningsansvaret. Enligt författningskommentaren omfattas även ensamkommande ungdomar i samma ålder. Det framgår dock inte om det även krävs att dessa ensamkommande ungdomar ska vara gymnasie-studerande. Vidare föreslås undantag kunna ske om det finns synnerliga skäl. Det vore en fördel om författningskommentaren innehåller närmare vägledning om vad som kan utgöra sådana skäl.

Den föreslagna bestämmelsen innehåller tre stycken. I författningskommentaren har tredje stycket felaktigt benämnts andra stycket. I författningstexten behöver ordet ”eller” inte anges efter varje punkt i andra stycket utan endast efter punkt 4.

4 kap. 3 b § socialtjänstlagen

Det kan övervägas om det bör förtydligas att godkännandet ska lämnas från förstahandshyresvärdens hyresvärd och inte den biståndssökandes hyresvärd.

4 kap. 4 a § socialtjänstlagen

I författningskommentaren anges att begreppet ”under viss tid” ska indikera att insatserna inte är tänkta för personer som endast tillfälligt har behov av ekonomiskt bistånd. Den språkliga utformningen uppfattas dock närmast som att socialnämnden får begära att en biståndstagare deltar i arbetslivsinriktad rehabilitering under en begränsad tid. Den språkliga utformningen av bestämmelsen bör därför ses över.

Det vore en fördel om det i förarbetena ges exempel på vad som avses med ”skälig hänsyn till den enskildes individuella förutsättningar”.

4 kap. 7 § socialtjänstlagen

En ny bestämmelse föreslås som innebär att ekonomiskt bistånd endast får beviljas till personer som uppfyller kraven för att vistas i Sverige. Enligt författningskommentaren avses inte personer med gällande visum, eftersom deras vistelse är av tillfällig karaktär. Kammarrätten noterar dock att det i den föreslagna bestämmelsen inte går att utläsa något krav på att vistelsen ska ha en viss varaktighet. Författningstexten bör därför ses över.

I författningskommentaren förklaras begreppet laglig vistelse. Det begreppet används dock inte i lagtexten. Där används i stället begreppet ”den som uppfyller villkoren för att vistas i Sverige”.

Övergångsbestämmelsen till lagen om ändring i socialtjänstlagen

I övergångsbestämmelsen anges att äldre föreskrifter fortfarande ska gälla för en ansökan om ekonomiskt bistånd som har kommit in före ikraftträdandet och som avser tid före ikraftträdandet. Av författningskommentaren framstår det närmast som att det räcker att ansökan avser en period före ikraftträdandet för att äldre bestämmelser ska tillämpas. Kammarrätten uppfattar dock övergångsbestämmelsen på så sätt att båda leden behöver vara uppfyllda för att äldre föreskrifter ska tillämpas. Om så inte är fallet bör detta förtydligas i lagtexten.

Yttrandet har beslutats av kammarrättsrådet Cathrine Rosell och kammarrättsrådet Christine Lindström. Dokumentet har ingen underskrift. Kammarrättsfiskalen Maria Hansson och har föredragit ärendet.